נתקנו לעשה מאי טעמא דאמר קרא [א] מיום השמיני והלאה ירצה [א] מיום השמיני אין מעיקרא לא (א) לאו הבא מכלל עשה עשה והא מיבעיא ליה לכדרבי אפטוריקי [ג] דרבי אפטוריקי רמי כתיב [א] והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי וכתיב [א] מיום השמיני והלאה ירצה מיום השמיני והלאה אין לילה לא הא כיצד לילה לקדושה יום להרצאה כתיב קרא אחרינא [ב] כן תעשה לשורך לצאנך[א] אמר רב המנונא אומר היה רבי שמעון אין אותו ואת בנו נוהג בקדשים מאי טעמא כיון דאמר רבי שמעון [ג] שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה שחיטת קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא מתיב רבא אותו ואת בנו קדשים בחוץ ר' שמעון אומר שני בלא תעשה [ד] שהיה רבי שמעון אומר כל הראוי לבא לאחר זמן הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת וחכמים אומרים כל שאין בו כרת אינו בלא תעשה וקשיא לן קדשים בחוץ שני בלא תעשה (א) קמא מיקטל קטל שני מקבל בפנים הוא כרת נמי ליחייב ואמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני קדשים שניהם בחוץ לרבנן ראשון ענוש כרת שני פסול ופטור (ב) מלאו דשחוטי חוץ לרבי שמעון שניהם ענושים כרת אחד בחוץ ואחד בפנים לרבנן ראשון ענוש כרת שני פסול ופטור לרבי שמעון שני כשר אחד בפנים ואחד בחוץ לרבנן ראשון כשר ופטור שני פסול ופטור לרבי שמעון שני בלא תעשה ואי סלקא דעתך אין אותו ואת בנו נוהג בקדשים שני אמאי בלא תעשה ותו לא כרת נמי ליחייב אלא אמר רבא הכי קא אמר רב המנונא אין מלקות אותו ואת בנו נוהג בקדשים (ג) [ב] כיון דכמה דלא זריק דם לא מישתרי בשר בעידנא דקא שחיט הואי התראת ספק [ה] והתראת ספק לא שמה התראה ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא היא חולין ובנה שלמים שחט חולין ואח"כ שחט שלמים פטור שלמים ואח"כ חולין חייב ואמר רבא היא חולין ובנה עולה לא מיבעיא שחט חולין ואח"כ שחט עולה דפטור אלא

נתקנו לעשה. דמשמע בתוך זמנו בלא ירצה כדמרבינן (תמורה דף ז: ע"ש) מולנדר לא ירצה אלא הניחו לאחר זמנו וירצה דעל כרחך עשה זה לאו מעיקרא משמע כי ההיא דשלוח הקן דאמרינן (לקמן דף קמא.) מעיקרא משמע שלא האם ולא תקנה ולא הוי לאו הניתק לעשה ולוקין עליו אבל כאן הלאו קודם לעשה שהלאו בתוך זמנו והעשה לאחר זמנו: **מיבעי ליה לכדר' אפטוריקי.** ולאו לעשה אתא: **הא כיצד לילה.** [ג] שמיני כשעבר שביעי: **לקדושה.** מותר לקדשו[ד] משחשכה ואינו עובר משום בל תקדים פסולים: **שני בלא תעשה.** דשחוטי חוץ ואע"פ שאינו בכרת דלאו מתקבל בפנים הוא מ"מ בלא תעשה הוא הואיל ורצוי לאחר זמן ולאו דידיה מפרש בפרק בתרא דזבחים (דף קיד.) מלא תעשון ככל אשר אנחנו עושים וגו': **קמא מקטל קטלה.** לר' שמעון דהא שחיטה שאינה ראויה היא: **ואמר רבא גרסינן: לרבנן.** דאמרי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה: **שני פסול ופטור.** מכרת דלא מתקבל בפנים הוא: **לרבי שמעון שניהם ענושין כרת.** קמא מקטל קטליה ושני מתקבל בפנים הוא ולענין שחוטי חוץ אף על גב דאינה ראויה מיחייב דאפילו אהך שחיטה חייביה רחמנא: **אחד בחוץ.** תחלה ואח"כ אחד בפנים: **שני פסול ופטור.** מכרת ובלאו דאותו ואת בנו לא מיירי התם דגבי שחוטי חוץ קאי והאי פטור לא איצטריך אלא איידי דתני ראשון חייב תנא שני פטור: **לר' שמעון שני כשר.** דקמא מיקטל קטליה ושני לאו מחוסר זמן הוא. כל הנך פטורי דהכא משחוטי חוץ קאמר ולא איירי בלאו דאותו ואת בנו כלל: **שני פסול ופטור.** דלאו מתקבל בפנים הוא: **שני בלא תעשה.** ולא בכרת דלאו מתקבל בפנים הוא דהא קמא שחיטה ראויה הואי: **התראת ספק.** דלמא לא אתי לידי זריקה והויא ליה שחיטה שאינה ראויה הלכך לר' שמעון איסורא איכא מלקות ליכא ומ"מ לאו מתקבל בפנים הוא שהראשון שנשחט[ה] ונזרק הדם כבר קודם שחיטתו של שני שחיטה ראויה הוה כך שמעתי וקשיא לי מאי התראת ספק דקאמר הא ודאי שחיטת שני אינה ראויה דכיון דאיסור אותו ואת בנו נוהג בקדשים הוה ליה שני מחוסר זמן ואין שחיטתו ראויה ואין כאן התראה כלל ונראה בעיני דלא גרסינן ליה להאי מ"ט אלא אין מלקות אותו ואת בנו נוהג בקדשים ותו לא מידי וטעמא משום דאין שחיטת השני ראויה מכיון שנשחט ראשון ונזרק דמו הויא לה שחיטת הראשון ראויה דלית לן הא דלעיל דר' אושעיא ודשני אינה ראויה דהויא ליה מחוסר זמן ואין דמו נזרק ופי' משובש הוא מאדם חריף ומפולפל: **ואזדא רבא לטעמיה.** דאמר שחיטת[ו] אותו ואת בנו התראת ספק הוא: **ואח"כ שחט שלמים.** בו ביום: **פטור.** דהתראת ספק הוא ואליבא דר' שמעון נקט מילתיה: **שלמים.** בפנים ואח"כ חולין בחוץ: **חייב.** דהתראת ודאי היא שכבר נזרק דמו של ראשון והשני אינו מחוסר זריקה[ז]:
אלא

השמיני ירצה ולית לן למימר דאתא קרא דירצה שיש בו גם עשה עם הלאו דלכל היכא דאיכא למידרש לא מוקמינן ליה בלאוי יתירי[י] ולית לן לאוקומי הלאו בשאר פסולין והוי האי ניתק לעשה כי ההוא דפסחים דפרק אלו דברים (דף סז.) דאמרינן מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנאמר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה פי' נתקו משאר טמאים דהוו בלא יטמאו את מחניהם להעמיד אעשה דבדד ישב וכן החולץ ליבמתו דהוי בלא יבנה ובא להוציאו מכרת דאשת אח[י] וכן הבערה ללאו יצתה לר' יוסי[ל] והשתא ניחא סוגיא דפ' פרת חטאת (זבחים ד' קיב:) דקאמר רבי שמעון אותו ואת בנו ומחוסר זמן בלא תעשה ומפרש בגמרא[ט] טעמא מקרא דלא תעשון ככל וגו' איש כל הישר בעיניו אמר (ד) להן משה כשתבאו לא"י ותקריבו חובות לא תקריבו מכל הישר דרך ישרות וגלגל לגבי שילה מחוסר זמן הוא ואמר רחמנא לא תעשון ופריך אי הכי מילקי נמי לילקי אלמה א"ר זירא הכתוב נתקו לעשה פי' כיון דאמרינן דאיכא בהדיא לאו במחוסר זמן א"כ לילקי עליה דליכא למימר דנתקו לעשה התם כי הכא דאתא לגלות העשה דלא ירצה לא קאי אמחוסר זמן אלא אשאר פסולין דכיון דכתב ביה לאו בפני עצמו לא שייך למימר הכי אבל לפי' הקונטרס כי היכי דלא ירצה הוי ניתק לעשה ה"נ לא תעשון ואם כן מאי פריך והר"ר שמואל מוורדו"ן היה אומר דהכי פירושו כיון דאית ביה נמי לאו דלא תעשון לילקי דלא אתי חד עשה ומנתק הני תרי לאוי כדאמר במסכת תמורה (דף ו:) דלא אתי עשה דוהיה הוא ותמורתו יהיה קדש ועקר תרי לאוי דלא יחליפנו ולא ימיר אותו וא"ת לומר כן דהיינו דוקא היכא דשני לאוין סמוכין זה לזה[מ] תדע דאמר בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יד:) דלא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו ומייתי וישלחו מן המחנה וגו' ולא יטמאו את מחניהם ותנא אלו הן הלוקין טמא הבא למקדש ומה ראיה היא דלמא התם משום דאיכא תרי לאוי לא יטמאו וגו' ואיכא נמי לאו דואל המקדש לא תבא[י] ועוד דאמרינן בההוא פירקא[כ] דלא לקי אלאו דלא תגזול משום דניתק לעשה דוהשיב את הגזלה אשר גזל[ט] דאיכא נמי לאו דלא תעשוק דאמר רבא בפ' המקבל (ב"מ קיא.) היינו עשק היינו גזל ולמה כתביה בשני שמות לעבור עליו בשני לאוין אלא ודאי דוקא היכא דשני לאוין סמוכין[י] קאמר דלא עקר להו חד עשה ועוד נראה הא דלא עקר תרי לאוי היינו כי ההוא דתמורה דלא הוי ניתוק גמור דאין שם מעשה לתקן הלאו דוהיה קדש לאו עשייה הוא דמאליו קדוש דאם היה אומר הכתוב ואם ימיר יקריב אז הוי ניתוק ובלאו הכי קשה שם הסוגיא וצ"ל שם דכולהו דמייתי התם לא הוי ניתוק גמור ואין להאריך כאן: **יום להרצאה.** וא"ת מביום צוותו נפקא (מגילה דף כ:) ביום ולא בלילה וי"ל דמההוא קרא לא הוה פסלינן לילה שאחר שבעה אלא כמו שאר לילות ואם עלה לא ירד להכי צריך קרא דהכא דהוי מחוסר זמן ואם עלה ירד ותימה דר"ש הוא דאית ליה (ה) בהמזבח מקדש (זבחים פד.) ואי רבי אפטוריקי כר"ש מאי פריך מיניה דסוגיא דהכא דפריך ולילקי נמי משום מחוסר זמן לא פריך אלא לרבנן דלר' שמעון הכי נמי דלקי כדאמר בפ' בתרא דזבחים (דף קיד:) ושמא ר' זירא דהכא סבר ליה כרב נחמן בר יצחק דאמר התם דלר' שמעון נמי לא לקי ועוד י"ל דנפקא מיניה הא דפסול משום מחוסר זמן דפסול אף בבמה אבל פסול לילה ליכא בבמה לשמואל בשילהי זבחים (דף קכ.)[ל]: [ס] **עולה** לאו בת אכילה היא. תימה א"כ היכי משכחת לר"ש טומאה בעולה ובאימורים דהוי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים[מ] כיון דאכילת מזבח לא שמה אכילה וכ"ת דחיבת הקדש משויא ליה אוכל אם כן למה ליה לר"ש גבי פרה טעמא דהואיל והיתה לה שעת הכושר[י] תיפוק ליה דחיבת הקדש משויא ליה אוכלא דע"כ מהניא ביה חיבת הקודש כדאמרינן בהמנחות והנסכים (מנחות קב:) אלא ודאי לא מהני ביה חיבת הקדש אלא לענין דאף על גב דכשרוף דמי משויא ליה אוכל אבל לא מהני לעשות אוכל האסור כמותר ויש לומר דלענין טומאה מודה דאכילת מזבח שמה אכילה אבל לענין שחיטה ראויה לא הויא שחיטה ראויה אלא הראויה לאדם דומיא (בראשית מג) דטבוח טבח והכן[ס]:
כיון

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל"ח:

◆

רבינו גרשום

הא כיצד לילה לקדושה כו'. כלומר דיכול להקדישו בליל שמיני: **כתיב קרא אחרינא וביום השמיני תתנו לי.** כלומר הכתוב נתקו לעשה לפיכך אינו לוקה על אותו לאו: **שחיטה קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא.** כלומר כדאמרי' לעיל דכמה דלא מיזדריק דם לא מישתרי בשר: **ר' שמעון אומר שני בלא תעשה.** כלומר ולא יזבחו עוד את זבחיהם (ויקרא יז) אבל אין בו כרת דמחוסר זמן הוא דאותו ואת בנו הוא: הכי גרסי' **שני מתקבל בפנים הוא וכרת נמי ליחייב ואמר רבא ואמרי לה כדי** (כלומר) [וכו'] **לרבנן ראשון ענוש כרת ופסול שני פסול ופטור.** כלומר פסול דאותו ואת בנו הוא דרבנן סברי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ולא אמרינן דקמא מיקטל קטליה ואין חשוב אותו ואת בנו: **לר' שמעון שני** (הן) [נמי] **ענוש כרת.** דהוא סבר שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ואינו חשוב אותו ואת בנו דאמרינן קמא מיקטל קטליה ושני מתקבל בפנים הוא. **אחד בחוץ ואחד בפנים כו'.** כלומר קדשים (אחד בחוץ ואחד בפנים) [**שניהם בחוץ**] לרבנן דאמרי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה שני פסול משום אותו ואת בנו ופטור מכרת דלא הוה מתקבל בפנים דמחוסר זמן הוא: **לר' שמעון שני ענוש כרת.** כלומר דסבירא ליה שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה וקמא מיקטל קטליה ושני אינו חשוב אותו ואת בנו לפיכך ענוש כרת משום שוחט חוץ: **אחד בחוץ ואחד בפנים לרבנן ראשון ענוש כרת כו'.** כלומר ענוש כרת משום שוחט חוץ ופסול דלא שחטו בעזרה: **שני פסול ופטור.** כלומר פסול משום אותו ואת בנו ופטור ששחטו בפנים: **לר' שמעון שני כשר וכו'.** כלומר שני כשר דאמרי' קמא מיקטל קטליה ואין חשוב אותו ואת בנו: **אחד בפנים ואחד בחוץ כו'.** שני פסול משום אותו ואת בנו ופטור מכרת דלא הוה מתקבל בפנים ואין חשוב קדשים גמורים: **לר' שמעון שני בלא תעשה.** ואינו חייב כרת: **אין מלקות אותו ואת בנו נוהג בקדשים.** אבל אותו ואת בנו נוהג לפיכך אינו חייב [מלקות] (או אינו חייב) אלא [עובר] בלא תעשה: **והאי כי קא שחיט הוי התראת ספק.** כלומר כששוחט (היזוק) [היזהר] שלא תזרק הדם שלא תתחייב באותו ואת בנו לפי שספק הוא כששוחט אם ישפך הדם והתראת ספק לאו שמה התראה: **ואזדא רבא לטעמיה.** כלומר רבא דאמר התראת ספק לאו שמה התראה אזדא לטעמיה: **דאמר רבא חולין ואח"כ שלמים פטור.** ששחיטת קדשים לאו שמה שחיטה עד שיזרוק הדם ובעידנא דקא שחיט הוי התראת ספק שאין אנו יודעין אם ישפך הדם אם לאו: **שלמים ואח"כ חולין חייב**

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [פסחים מא: וש"נ], ב) [זבחים יב.], ג) [לעיל פ. וש"נ], ד) זבחים קיב: מעילה יב. [ומוכר עוד בתמורה יט:], ה) [לקמן פב: וש"נ], ו) פסחים כד רע"ב, ז) יבמות י:, ח) שבת ע., ט) [שם קיד.], י) ויקרא יב ד, כ) מכות טז., ל) [ע' שם רש"י ד"ה ה"ג ועיין תוס' זבחים יב. ד"ה יום וכו'], מ) ע' לקמן קכט סע"א, נ) לקמן סע"ב, ס) ע' לקמן פה., ע) ואלקווא תצ"ב, פ) פ"א ה"ג.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שני בלא תעשה ותו לא קמא מיקטל קטל שני מתקבל בפנים הוא: (ב) שם קדשים שניהם בחוץ וכו' פסול ופטור לר' שמעון כצ"ל ותיבות מלאו דשחוטי חוץ נמחק[ל]: (ג) שם אמר רב המנונא וכו' בקדשים מאי טעמא[מ] כיון דכל כמה דלא זריק דם: (ד) תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) הנה וכו' אמר להן משה לישראל כשתבואו לא"י ותקריבו חובות לא תקריבו וגלגל לגבי שילה מחוסר זמן הוא כצ"ל ותיבות מכל הישר דרך ישרות נמחק: (ה) ד"ה יום וכו' דאית ליה הכי בהמזבח מקדש[נ]:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) הנה כו' **היכא דשני לאוין סמוכין.** הוא תמוה דהא לא תעשוק ולא תגזול סמוכים הם. וכן הקשה בספר לוית חן על התורה[ע] פ' קדושים ובשער המלך הלכות חמץ ומצה[פ]:

◆

תורה אור השלם

א) שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַייָ: [ויקרא כב, כז]

ב) כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי: [שמות כב, כט]

◆

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

◆

הגהות וציונים

א] [צ"ל כן תעשה לשורך לצאנך **שבעת ימים יהיה עם אמו וביום השמיני תתנו לי** וכן איתא בילקוט רמז תרמ"ג (גליון)]: ב] רש"י לא גרס שלש השורות המתחילות כאן: ג] **ליל** שמיני (כת"י): ד] **להקדישו** (כת"י): ה] **שנשחט בפנים** ונזרק (כת"י): ו] **שחיטת קדשים** דאותו (כת"י): ז] בקצת כת"י נוסף **שהרי חולין הוא:** ח] הגהות מהר"ב רנשבורג "דשני לאוין סמוכין זה לזה **אצל העשה.** כצ"ל וכן הוא בלשון התוס' בזבחים קי"ד ע"ב. וכבר קדמו בזה השער המלך בהלכות חמץ ומצה (רש"ש). וכ"ה התח"ס:

ט] בכת"י נוסף **ואע"ג:** י] הגהות מהר"ב רנשבורג "דשני לאוין סמוכין **לעשה** קאמר. כצ"ל": כ] שייך לע"ב: ל] וכ"נ להדיא מפרש"י (רש"ש): מ] וכ"נ להדיא מפרש"י ד"ה התראת ספק: נ] וכ"ה בכת"י. ועי' מהרש"ל, מהרש"א, הגהת מלא הרועים:

אלא אפילו שחט עולה ואחר כך שחט חולין פטור שחיטה קמייתא לאו שחיטה בת אכילה היא ורבי יעקב אמר רבי יוחנן אכילת מזבח שמה אכילה מאי טעמא דאמר קרא[א] ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו [א]בשתי אכילות הכתוב מדבר אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח: **מתני'** השוחט ונמצא טרפה השוחט לעבודה זרה [ג]והשוחט פרת חטאת ושור הנסקל ועגלה ערופה רבי שמעון פוטר וחכמים [א]מחייבין [ב]השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר פטור משום אותו ואת בנו: **גמ'** אמר רבי שמעון בן לקיש [ג]לא שנו אלא ששחט ראשון לעבודה זרה ושני לשלחנו אבל ראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה פטור דקם ליה בדרבה מיניה אמר ליה רבי יוחנן [ו]זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה אלא פעמים שאפילו שחט ראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה חייב כגון דאתרו ביה משום אותו ואת בנו ולא אתרו בו משום עבודה זרה ור"ש בן לקיש אמר כיון דכי אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור ואזדו לטעמייהו [ז]דכי אתא רב דימי אמר חייבי מיתות שוגגין [ד]וחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר רבי יוחנן אומר חייב וריש לקיש אומר פטור רבי יוחנן אומר חייב [ה]דהא לא אתרו בו וריש לקיש אומר פטור דכיון דכי אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור וצריכא דאי אשמועינן בהא בהא קאמר רבי שמעון בן לקיש אבל בהא אימא מודי ליה לרבי יוחנן ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהא אימא מודי לרבי שמעון בן לקיש צריכא ופרת חטאת שחיטה שאינה ראויה היא[א] [ט]והתניא רבי שמעון אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר

ואמר

אלא אפילו שחט עולה. וזרק דמה ואחר כך שחט חולין פטור לרבי שמעון: **בשתי אכילות הכתוב מדבר.** לענין פגול שאם שחט ע"מ לאכול חוץ לזמנו או על מנת להקטיר חוץ לזמנו פגול[י]: **מתני' השוחט פרת חטאת.** פרה אדומה דלאו לאכילה היא: **ושור הנסקל.** לאחר שנגמר דינו דקיימא לן לאסור בהנאה אפילו שחטו בקדושין (דף נו:) ובפסחים (דף כב:): **ועגלה ערופה.** דסבירא ליה דנאסרת מחיים ואפילו שחטה אסורה: **רבי שמעון פוטר.** דשחיטה שאינה ראויה היא: **ונתנבלה בידו.** שלא מדעת: **והנוחר והמעקר.** סימנין מדעת פטור ואפילו לרבנן דהא ליכא שחיטה כלל ולא דמיא לשחיטה דלעיל כלל[ב] דהתם שחיטה מעלייתא איכא ודבר אחר גורם לה ליפסל: **גמ' לא שנו.** דשוחט לעבודה זרה חייב משום אותו ואת בנו לרבנן: **אלא ששחט ראשון לעבודה זרה.** וחזר ושחט את השני לשלחנו לאכול דדיינינן ליה ברישא אהתראה דשני דאותו ואת בנו ומלקינן ליה והדר דיינינן אהתראה דשחיטה קמייתא לעבודה זרה וקטלינן ליה אי נמי בשני בני אדם אבל שני לעבודה זרה דהך שחיטה בתרייתא דמיחייב עלה משום אותו ואת בנו אתי נמי דין קטלא עילויה: **פטור.** ממלקות כדקיימא לן בכתובות באלו נערות (דף לה.) מקראי דתרתי לא עבדינן ביה: **זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין.** דתרתי לא עבדינן ביה: **אלא.** אם היה לך להשמיענו דבר טעם על משנתינו כך היה לך לומר: **פעמים.** שמלקות של משנתינו אפילו בראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה ולא אתרו בו משום עבודה זרה ולא מיקטל ולריש לקיש כיון דאילו אתרו ביה הוי מיקטיל ופטור ממלקות כי לא אתרו ביה נמי אע"ג דלא מיקטיל הואיל ובהך איסורא איכא צד מיתה לא לקי ובכתובות (שם) יליף טעמא מקראי באלו נערות: **חייבי מיתות שוגגין או חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר.** אתרוייהו קאי חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר עבר עבירה בלא התראה דהיינו שוגג ויש בה דין מיתה אם היו מתרים בו ויש בה עוד חיוב דבר אחר כגון מלקות שהתרו בו למלקות כי הא דאמרן או יש בה חיוב ממון: **רבי יוחנן אומר חייב.** באותו דבר אחר שעם המיתה הואיל ואינו נהרג וכן חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר שעבר עבירה שיש בה מלקות וממון כגון אכל מעשר שני של חבירו בגבולין או נבלה וטרפה של חבירו ולא התרו בו למלקות: **בהא קאמר ריש לקיש.** דפטור ממלקות הואיל ויש בשחיטה זו צד מיתה פקע ליה תורת מלקות מיניה דתרתי בגופא לא רמו עליה הילכך אפילו לא אתרו ביה למיתה ליכא מלקות אבל חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר כגון ממון דחדא בגופא וחדא בממונא אימא תרוייהו רמו עליה ומיהו היכא דמיקטיל לא משלם משום דקם ליה בדרבה מיניה אבל היכא דלא מיקטיל משלם: **אבל בהך דלעיל אימא מודי ליה לריש לקיש.** דלא רמיא תורת מלקות בעבירה של[ג] מיתה כלל: **פרה מטמאה טומאת אוכלין.** דאע"ג דאמר רבי שמעון בפרק קמא דבכורות (דף ט:) דאיסורי הנאה כגון שור הנסקל ופטר חמור אין מטמאין טומאת אוכלין ונפקא ליה מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים[ד] קרוי אוכל מודה הוא דפרה אדומה מקבלת טומאת אוכלין לטמא אחרים: **הואיל והיתה לה שעת הכושר.** להאכילה אף לעצמו משנשחטה ומהו שעת הכושר שלה:

ואמר[ה]

והתנן

כיון דאילו אתרו ביה פטור כו'. תימה מנלן הא בשלמא חייבי מיתות שוגגין וממון נפקא לן (כתובות דף לה.) מדתני דבי חזקיה דלא חילקת בין שוגג בין מזיד לפוטרו ממון אלא מלקות מנליה וכ"ת דיליף מממון כי היכי דלא חילקת בממון הכי נמי במלקות אם כן מאי קאמר בסמוך אי אשמועינן בהא בהא קאמר ר"ל דפטור פי' בקונטרס גבי מלקות אבל גבי ממון אימא דחייב והא במלקות לא ידעינן דפטור אלא מממון ועוד קשה לפי' הקונטרס דקאמר ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן משמע דלריש לקיש לא מצי למיעבד צריכותא הא איכא למעבד צריכותא איפכא דהוה אמינא דוקא ממון פטור משום דחד בגופיה וחד בממוניה לא עבדינן אבל במלקות אימא דמודה דחייב דמיתה אריכתא היא כדקעביד לה באלו נערות (כתובות דף לז:) לרבי מאיר דאית ליה תרי קראי למיתה וממון ומיתה ומלקות אלא[י] משום דגבי מזיד איכא קראי דלא עבדינן תרתי לא בגופיה ולא בממוניה צריך לעשות בהם צריכותא אחרינא ונראה לפרש אי איתמר בההיא דאלו נערות דפטר ריש לקיש בחייבי מיתות שוגגין ודבר אחר ה"א דווקא התם פטר מדתנא דבי חזקיה אבל במלקות אימא לא ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהא דממון אימא מודה לריש לקיש מדתנא דבי חזקיה:

פרה מטמאה כו'. מה שהקשה בקונטרס[י] למה לי קבלת טומאה והלא היא עצמה מטמאה אדם ובגדים אין נראה קושיא זו דהא אין מטמאה אלא מעסקים בה בלבד כדתנן במסכת פרה (פ"ח מ"ג) השורף את הפרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדים והן עצמן פרה ופרים ושעיר אין מטמאין בגדים והרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואת טימאתני ומיהו יש לומר דדעת הקונטרס היא כיון דמטמא אדם ובגדים דהיינו מעסקין בה אם כן כיון דסופו לטמא טומאה חמורה מטמאה טומאת אוכלין[ח] ומיהו י"ל דאע"פ שסופו לטמא טומאה חמורה לא היה מטמא טומאת אוכלין ומשקין דמה שסופו לטמא טומאה חמורה לא מהניא אלא לענין דלא צריך הכשר מים ושרץ אבל לא מהניא להחשיבו אוכל להכי צריך טעמא דשהיה לה שעת הכושר[ז] כיון דחשיבא אוכל מטמא אוכלין ומשקין בלא הכשר מים ושרץ משום דסופו לטמא טומאה חמורה וגרסינן מטמא ולא מיטמא דלענין טומאה (א) חמורה עצמה אין נפקותא ובמרובה (ב"ק דף עז.[ט]) מפורש באורך וכן יש בתוספתא [פרה פ"ז] בהדיא דפרה ופרים מטמא' אוכלין ומשקין ומפי' הקונטרס נמי משמע דגרסינן מטמא[ח] ואע"ג דהקשה למה לי קבלת טומאה לא משום דגרסינן דמיטמא[ט] אלא שר"ל אי מחמת עצמה מטמאה למה לי שעת הכושר: **הואיל** והיתה לה שעת הכושר. תימה דמשמע דהשתא לאו בת פדייה היא והא אית ליה לרבי שמעון בשבועות (דף יא:) דפרה קדשי בדק הבית היא ואית ליה לרבי שמעון נמי דקדשי בדק הבית לא הוו בכלל העמדה והערכה[י] ונראה לפרש דמיירי לאחר הזאה דאין סברא שתהא בת פדייה אחר שהוזה כבר דמה ואפילו הכי מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם הזאה וא"ת והא כל העומד להזות כמוזה דמי וי"ל דקודם קבלה לאו כמוזה דמי כדפרישית לעיל[כ] וא"ת ואמאי לא אמרינן דכל הקדשים יקבלו טומאה מחיים כיון דמצוה לשוחטן ונימא דכל העומד לישחט כשחוט דמי וי"ל דאפילו נשחט לא אמר כזרוק דמי עד שיתקבל בכוס כ"ש כשעדיין לא נשחט ומיהו שעיר המשתלח קשה לר"י שיטמא מחיים טומאת אוכלין למאן דשרי אברים בהנאה[ל] לרבי שמעון דכיון דעומד לדחות לצוק כדחוי דמי וי"ל מידי דהוה אבן פקועה ודגים שהן מותרין בלא שחיטה ואפילו הכי חיותה מטהרתה[י] לרבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי בפרק בהמה המקשה (לעיל דף עה.):

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי' פי"ג מהל' שחיטה הל"ה סמג לאוין קמט:

יג ב מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' טז סעיף ט:

יד ג מיי' שם הל"ז:

טו ד ה מיי' פ"ג מהל' גניבה הל"א סמג עשין ע (טוש"ע חו"מ סי' תל סעיף ג):

* * *

רבינו גרשום

חייב. כלומר ששחט וזרק כהלכתו ואח"כ שחט חולין אותו ואת בנו חייב[ל]: **מ"ט דקם ליה וכו'.** כלומר שהוא חייב משום ע"ז ומשום הכי פטור מאותו ואת בנו: **חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר.** כגון הגונב כיס בשבת והיה מגרר ויוצא מרשות היחיד לרשות הרבים דפטור ושגג לענין שבת: **חייבי מלקות שוגגין ודבר אחר.** גזל חמץ ועבר עליו הפסח ושגג א) לענין לאו דלא יראה. **וצריכא דאי איתמר בהא.** כלומר דאי איתמר בהא בשוחט לע"ז דמיתה ומלקות: **הוה אמינא בהא קאמר כיון דאתרו.** כלומר דמשמע שעתיד להתרות ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור דמלקות דבר חמור הוא וגזרינן כי לא אתרו ביה אטו כי אתרו ביה דאי אמרינן כי לא אתרו ביה משום ע"ז יהא חייב מלקות הוה אמרינן כי אתרו ביה נמי דיהא חייב מלקות לפיכך גזרינן כי לא אתרו ביה אטו כי אתרו ביה אבל מיתה וממון דקל הוא אימא לא גזרינן כי לא אתרו ביה דיהא פטור[ל] אטו כי אתרו ביה: **צריכא.** דפטור וגזרינן: ב) **דאי איתמר** מר' יוחנן דהוא א' דחייב לפרוע ממון משום דקל הוא אבל הכא אימא מודי: **השוחט פרת חטאת.** כלומר לא שחטה לשום פרת חטאת אלא שחטה לשום חולין דהיא שחיטה שאינה ראויה:

חשק שלמה
על רבינו גרשום

א) דברי רבינו אלו משולל הבנה דמאי ענין זה לחייבי מלקות שוגגין דהא הגזילה היה קודם הפסח וכבר נתחייב בהשבה ועוד דמשכחת לה בב"ק לו משמע להדיא דחייב לשלם אם ליתא בעין ול"ע. ב) נ"ל דאי אמר בהא קאמר ר"י חייב לפרוע ממון וכו'.

* * *

תורה אור השלם

א) וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: [ויקרא ז, יח]

* * *

הגהות וציונים

א] נ"ב נ"א פרת חטאת שחיטה ראויה היא דתניא (ש"מ): ב] "כלל" מיותר (ליתא בכת"י ובדפוס ויניציאה רפ"ו): ג] תורת מלקות בעבירה **שיש בה** מיתה כלל (ש"מ): ד] בקצת כת"י "להאכילו **לגוים**": ה] צ"ל **אמר** (דפו"י). והד"א בכת"י: ו] בדפוס ויניציאה רפ"ו ובכת"י **ומי'**, וכמו שהעתיק המהרש"א: ז] בדפוס ויניציאה רפ"ו נוסף "וכן משמ' **בפר' טבול יום** (זבחים קה.) **ובמרובה מפרש** כיון דחשיבא". ועל נוסח זה (שהיה גם לפני מהרש"א) מיוסדת הגהת ש"מ "ובמרובה מפורש וכיון דחשיבא" (דבר זה נעלם מהמגיה בש"ס וילנא שהציב אות לש"מ בתוס' להלן, ודחק לישב הגה"ה זו וכתב דאולי איזה ט"ס נפל בה והניח בצ"ע). ומהרש"א גורס כאן אחר התיבות "וכן משמע בפ' טבול יום ובמרובה מפרש" את התיבות דלהלן "וגרסינן מטמאה ולא מיטמאה דלענין טומאה חמורה עצמה אין נפקותא" ואח"כ "כיון דחשיבא אוכל" וכו'. (וכתב מהרש"א "ובדפוס חדש מחקו מדברי התוס' ואין צורך", אבל הוספה זו אינה בדפוסים הראשונים רק בויניציאה רפ"ו, והדפוס חדש שראה המהרש"א נדפס ע"פ דפוס ויניציאה רפ"א): ח] מטמאה: ט] מיטמאה: י] חיותן מטהרתן (כ"ה בתוס' בב"ק): כ] פירוש על "השוחט פרת חטאת" שבמשנה נמצא בסוף העמוד: ל] בש"ס וילנא הושמטו כארבע שורות.

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [זבחים יג. כח: מנחות יז.], ב) [כריתות כה.], ג) [ברכות ה. וש"נ], ד) כתובות לד:, ה) ב"ק עז. שבועות יא: מנחות קא: [תוספתא דפרה פ"ז ה"ט], ו) זבחים יג:, ז) פב., ח) לקמן קכא., ט) ד"ה פרה, י) לקמן פד., כ) פ: ריש ד"ה דכמה, ל) [יומא סז:].

* * *

הגהות הב"ח

(א) תד"ה פרה וכו' דלענין טומאה עצמה כצ"ל ותיבת חמורה נמחק:

* * *

ליקוטי רש"י

בשתי אכילות כו'. שמחשבת שתיהן פוסלת דהא לקמן במחשבה מוקי ליה הנא ולא באוכל ביום השלישי. **אחד אכילת אדם כו'.** דלא שנא חישב לאכול למחר ל"ש חישב להקטיר אימורין למחר פגול [זבחים כח:]. **עגלה ערופה.** אסורה בהנאה משום דכתיב (דברים כא) שם שם תהא קבורתה [בכורות ט:]. כפרה כתיב בה כקדשים כפר לעמך ישראל מה קדשים אסורין בהנאה אף היא אסורה בהנאה [לעיל יא.]. כפרה כתיב בה כפר לעמך ישראל (דברים כא) כקדשים וקדשים אסורין בהנאה שהרי מועלין בהן [קידושין נז. ע"ש בתוס']. **רבי שמעון פוטר.** מאותו ואת בנו שחיטה שאינה ראויה באכילה כגון הא דאסירא באכילה דהא מחיים נאסרו כולן [כריתות כה.]. שחיטה שאינה ראויה לאכילה לא שמיה שחיטה וכל חיוב ואיסור הבא ע"י שחיטה אינו חל עליה [קידושין נח.]. **ונתנבלה.** כגון על ידי פגימת סכין או שהייה או דרסה. **והנוחר.** מדעת ולשון נחירה שקורעה לאורכה מנחיריה ועד החזה [לעיל יז.]. קורעו מנחיריו עד לבו [ב"ק עח:]. חונקו [לקמן פה:]. נחירה שהיא בסימנין [לעיל כח.]. **והמעקר.** עוקר סימנין [ב"ק שם]. **שוגגין.** שלא התרו בו [כתובות לד:]. **פרה מטמאה טומאת אוכלין.** פרה אדומה אע"ג דאסורה בהנאה מודה ר"ש דמטמאה טומאת אוכלין [מנחות קא.]. אע"ג דאית לר"ש איסורי הנאה אין מטמאין טומאת אוכלין ויליף לה מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל ושאין אתה יכול להאכילו לאחרים אין קרוי אוכל במסכת מנחות בפרק המנחות והנסכים (קא:) ופרה איסורי הנאה היא. **מטמאה טומאת אוכלין.** אם נגע שרץ בבשרה וחזר ונגע בשרה באוכלין טימאתן [שבועות יא:]. **והיתה לה שעת הכושר.** לאכול משנשחטה וירדה לה תורת אוכל [ב"ק עז.].